

Inleiding

Met een elektronische halsband kan door de begeleider op afstand een elektrische puls aan de hond worden gegeven. Het betreft een set van een speciale halsband en een afstandsbediening voor de hondenbezitter. De zender is in handen van de hondenbezitter en de ontvanger is aan de halsband bevestigd. Door het indrukken van een knop, wordt de ontvanger halsband geactiveerd en wordt er een signaal door trilling, een pieptoon of een elektrische puls gestuurd. Electro stimulatie is niet bedoeld als trainingsmiddel maar om de hond te kunnen corrigeren in zijn gedrag en om risico's bij het werken op grote afstand, te voorkomen. Een betere benaming voor de elektronische (stroom)halsband zou dan ook zijn "**halsband op afstand**" want dat geeft precies aan wat daarvan de bedoeling is. In tegenstelling tot de zogenaamde 'teletac', die in het verleden werd gebruikt, kunnen de moderne apparaten traploos worden ingesteld en dat maakt een wereld van verschil.

Voorgeschiedenis

In een eerder Ontwerpbesluit was een uitzondering op het verbod opgenomen voor apparatuur, waarvan het gebruik is gericht op het tweewegbrengen van een gerechtvaardigde verandering in het gedrag van het dier ter voorkoming van gevaar voor mens of dier of aantasting van het welzijn van het dier en de gebruiker van de apparatuur daartoe over voldoende deskundigheid beschikt.

De halsband op afstand voor honden in de wet

In artikel 2.1 van de wet Dieren is het verbod op dierenmishandeling opgenomen. In dit artikel is op wetsniveau een aantal specifieke gedragingen omschreven dat in elk geval als dierenmishandeling wordt gekwalificeerd. Het derde lid van artikel 2.1 van de wet voorziet in de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur nog andere specifieke gedragingen te omschrijven die in ieder geval als dierenmishandeling gelden. Op grond hiervan is in artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren een aantal gedragingen opgenomen. Vooralsnog is in het Besluit houders van dieren geen verbod geregeld op het gebruik van voorwerpen of apparatuur waarmee een pijnlijke prikkel aan het dier wordt toegediend, waaronder bijvoorbeeld het gebruik van een elektronische halsband.

Het beleid in 2018

Over de halsband op afstand werd in 2018 bij de wijziging van het Besluit houders van dieren¹ onder andere geschreven: "*Op basis van de beschikbare stukken en overleggen geconcludeerd dat deskundigheid zo belangrijk is dat een bijsluitende waarborg biedt en derhalve een nadere invulling hiervan gerechtvaardigd wordt geacht. De*

¹ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb2018-146.html>

deskundigheid zal in het kader van de regeling worden uitgewerkt. Om het risico op welzijnsaantasting te verminderen, wordt bepaald dat het gebruik slechts is toegestaan indien de houder daarvoor over voldoende deskundigheid beschikt. Bij ministeriële regeling zullen regels worden gesteld om invulling te geven aan deze deskundigheid. De borging van de deskundigheid kan geschieden door bijvoorbeeld het stellen van opleidingseisen aan de gedragskundige en degene die de halsband op afstand toepast dan wel de eis dat de band alleen wordt gebruikt onder toezicht en op advies van een persoon die een dergelijke cursus heeft gehad. Indien een opgeleide deskundige bijvoorbeeld een antiblafband adviseert gedurende een bepaalde periode dan moet deze immers ook omgedaan kunnen worden zonder de fysieke aanwezigheid van de deskundige, maar uiteraard wel binnen de reikwijdte van het advies van de deskundige. Met de eis van deskundigheid wordt niet alleen een correct gebruik van de band beoogd, ook wordt een deskundige in staat geacht te kunnen beoordelen of er geen diervriendelijker methoden bestaan om de problemen aan te pakken, en of een houder in staat is de instructies over het gebruik van een band op te volgen.”

Hieruit werd in 2018 geconcludeerd dat onder bepaalde, bijzondere omstandigheden een uitzondering op het verbod toegestaan zou kunnen worden. Om dit verder uit te werken startte het ministerie van LNV een werkgroep met experts. In deze werkgroep was brede consensus over de noodzakelijkheid van een stroomhalsband onder andere voor jachthonden in praktijksituaties.

De beleidswijziging in 2019

Bij brief van 4 april 2019 berichtte de Minister van LNV de Tweede Kamer dat zij had besloten om een algeheel verbod op het gebruik van de stroomhalsband in te voeren en dus de bepaling waarbij het gebruik van de stroomband onder voorwaarden wordt toegestaan in te trekken. Het was haar intentie om deze wijziging van het Besluit houders van dieren per 1 juli 2020 in te laten gaan. Zij meldde ook nog dat binnen een aantal overheidsdiensten in nader overleg zou worden bekeken of een uitfasering van het gebruik van de stroomband noodzakelijk is en zo ja, op welke wijze deze plaats kan gaan vinden.

Deze brief van de Minister kwam zonder enige valide onderbouwing als donderslag bij heldere hemel, terwijl nota bene de ingestelde werkgroep bezig was de laatste had te leggen aan een regeling, waarin de uitzonderingen op het verbod zorgvuldig en adequaat werden uitgewerkt.

Het voorliggende consultatie ontwerp

Merkwaardig is dat de halsband op afstand thans wordt aangeduid als “stroomstoot apparaat”. Ook de opgave van doelgroepen die door de regeling worden geraakt is onvolledig, aangezien slechts genoemd worden politie, krijgsmacht, trainers en houders van honden die stroomstoot apparaat gebruiken en producenten van stroomstootapparaat.

Ik mis hier nadrukkelijk de groep (voor)jagers die de halsband op afstand gebruiken om deze tijdens de praktijkjacht als een ultimatum remedium in te zetten juist om dierenleed en mogelijk ongevallen te voorkomen.

Merkwaardig – zo niet onbegrijpelijk - is bovendien dat in de nota van toelichting wordt betoogd dat in de praktijk blijkt dat militairen en politieagenten honden effectief kunnen trainen en inzetten zonder het gebruik van stroomstootapparatuur, terwijl in het ontwerp wel een uitzondering wordt gemaakt voor de politie, de marechaussee en de krijgsmacht.

De halsband op afstand moet in dit verband niet gezien worden als een trainingsmethode. Het is eerder een hulpmiddel bij de training zoals een riem, een lange lijn en een clicker.

Geen misverstand daarover. Ook ondergetekende raadt het gebruik van de halsband op afstand door ondeskundigen ten zeerste af. Men dient eerst heel goed te begrijpen hoe een hond denkt en leert voordat men verantwoord met de halsband op afstand om kan gaan anders zullen de problemen zich juist versterken! Omdat dit hulpmiddel bij de training pijn en stress bij de hond kan veroorzaken kan en mag het niet worden ingezet als er andere hulpmiddelen voor handen zijn om het beoogde doel te bereiken die geen of minder nadelige effecten op de hond kunnen hebben.

In de praktijkjacht wordt de halsband op afstand vooral gebruikt als er in de directe nabijheid van wegen wordt gejaagd als uiterste middel om het risico van verkeersongevallen met ernstige gevolgen voor mens en dier te voorkomen evident is. En in ons dichtbevolkte land zijn er nauwelijks velden te vinden die niet door wegen doorsneden worden.

Bovendien hebben jagers de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat geschoten wild zo snel mogelijk opgehaald kan worden en daarvoor is het gebruik van een jachthonden onontbeerlijk. De halsband op afstand is daarbij in de jachtpraktijk een hulpmiddel om te voorkomen dat honden bijvoorbeeld onverwacht in het verkeer terechtkomen.

Het is daarenboven van belang te stipuleren dat de handband op afstand daarbij niet in de eerste plaats als straf- of correctiemiddel gebruikt wordt, maar als middel om op grote afstand met de hond te communiceren dan wel om de communicatie met de hond weer te herstellen. De halsband op afstand geeft als gezegd niet alleen een stroomstimulatie, maar ook een geluidsignaal of een trilling af die voor de jachthond op afstand hetzelfde effect hebben als een hondenfluit.

De halsband op afstand redt levens. Tijdens een apport is een hond gefocust op het geschoten wild, waarbij de hond zijn omgeving uit het oog kan verliezen. Het beschermen van de jachthond is evenzeer een in de wet Dieren opgenomen wettelijke verplichting. De praktijk toont aan dat de halsband op afstand in dit soort situaties onmisbaar is.

Verder moet bedacht worden dat het gebruik van de halsband op afstand in de jachtpraktijk niet zo zeer gericht is op een gedragsverandering van de hond in het algemeen. Immers negen van de tien keer respecteert de goed opgeleide jachthond het weg vluchtende haas en reageert hij op de zitfluit; maar de tiende keer is de afstand tot de voorjager wellicht te groot of zijn er andere omstandigheden, die ervoor zorgen dat de hond het haas (richting weg) wél achtervolgt, met alle gevolgen van dien voor mens en dier. Daarom dient het gebruik van de halsband op afstand niet voorbehouden te worden aan gedragsdeskundigen en instructeurs, maar moet de halsband op afstand evenzeer door (voor)jagers als uiterste middel gehanteerd kunnen (blijven) worden. Dat ook voorjagers via een (verplichte)

nascholing aantonen daar op deskundige wijze mee om te zullen (blijven) gaan, is een goede zaak.

Waarom moet het gebruik van de halsband op afstand – onder voorwaarden – worden toegestaan?

Mensen die nog nooit hebben gewerkt met de halsband op afstand en soms niet eens weten hoe zo'n apparaat eruitziet, laat staan wat het doet, zullen direct zeggen dat dit middel verboden moet worden. Hiermee gaat men echter voorbij aan het feit dat honden met hogere driften, die zowel dringend nodig zijn in overheidsdiensten om de orde te handhaven, als bij de verantwoorde inzet van jachthonden in de jachtpraktijk, soms meer nodig hebben dan een simpel "foei".

Het feit dat de elektrostimulatie apparatuur in Nederland vrij verkrijgbaar is en veelvuldig wordt verkocht, geeft aan dat deze hulpmiddelen kennelijk in een behoefte voorzien in ons dichtbevolkte land. Nu wil dat niet zeggen dat in die behoefte een rechtvaardiging ligt besloten om het veelvuldig gebruik van de halsband op afstand zo maar toe te staan; ook hier geldt immers de klassieke economische wet dat elk aanbod zijn eigen vraag creëert. Het feit dat de verkoop echter niet aan banden wordt gelegd of gebonden wordt aan een vorm van vergunning, zodat alleen zij die op grond van een aanwijsbare noodzaak (bijvoorbeeld op vertoon van hun jachtakte) of op grond van hun deskundigheid in aanmerking komen voor aanschaf en toepassing van de halsband op afstand maakt het wel lastig om beleid te ontwikkelen dat ook adequaat gehandhaafd kan worden.

Het trainen van honden in bepaalde disciplines zoals IPG (pakwerk) en de jacht is moeilijker dan de traditionele gehoorzaamheids cursussen die bij hondenscholen worden verzorgd. Dat heeft alles te maken met de genetische eigenschappen van de betreffende hondensrassen (voor het pakwerk noodzakelijke bijtgedrag, de bij de jachthond aanwezige prooidrift), die deze honden enerzijds juist daardoor voor dit specifieke werk geschikt maken, terwijl aan de andere kant de veiligheid van mens en dier gewaarborgd moet worden. Het is om die reden dat onder voorwaarden een restrictief gebruik van de halsband op afstand door hen die hebben aangetoond daar op deskundige wijze mee om te kunnen gaan toegestaan moet worden.

Het is een utopie om te bedenken dat door het verbod op het gebruik van de halsband op afstand het gebruik daarvan zal verminderen. Het is bepaald geen denkbeeldig risico dat men over zal gaan op het "uit het zicht houden" van deze apparatuur en zich naar locaties op afgelegen plekken zal begeven. Het gevolg daarvan is dat op geen enkele wijze geborgd kan worden dat de halsband op afstand door deze groep als proportioneel middel zal worden ingezet, met onnodig dierenleed daarvan als gevolg. Eerder is al aangegeven dat handhaving van het verbod buitengewoon lastig zal zijn. Politie en Boa's zijn nu al onderbezet en de nieuwste elektronische halsbanden zijn voorzien van een dermatite kleine ontvanger dat deze nauwelijks zichtbaar is en van een normale halsband kan worden onderscheiden.

Cursus

In een cursus zou niet alleen aandacht moeten worden besteed aan het oordeelkundig gebruik van de halsband op afstand, maar leert een deskundige vooral ook de andere routes te kiezen, zodat slechts in het uiterste geval stroomgebruik als enigste optie zal worden ingezet.

In geen geval leidt de cursus tot een vrijbrief om de halsband op afstand te pas en te onpas als hulpmiddel bij de training te gebruiken.

Voor elke situatie moet men eerst andere opties hebben geprobeerd en geen enkele andere optie meer zien. Dan kan een trainingsplan opgesteld worden. Stroomgebruik door deskundigen zijn dus ook uitzonderingen, omdat niets anders kán. De deskundige moet aantonen dat al het andere al is gedaan.

Voor de specifieke situatie van de praktijkjacht geldt, naast hetgeen werd opgemerkt over het gebruik van de halsband op afstand als hulpmiddel bij de jachtraining, dat de hond die in de praktijkjacht in een risicovol veld (bedoeld wordt bijvoorbeeld nabij wegen) wordt ingezet voorzien moet kunnen zijn van een elektronische halsband, die dan slechts in het uiterste geval (als gevaar voor mens en of dier daadwerkelijk dreigt) ingezet mag worden. Ook de voorjager zal in dat geval via het volgen van de cursus - aangetoond moeten hebben op deskundige wijze met de halsband op afstand om te kunnen gaan.

Conclusie

Hulpmiddelen, elektronisch of niet, zullen steeds meer worden doorontwikkeld en worden gebruikt bij de opvoeding en opleiding van onze honden. Deze tendens is in de huidige maatschappij niet tegen te houden. Goede regulering is dan ook van groot belang zodat grip kan worden gehouden op het verstandig gebruik van deze middelen in het belang van het welzijn van onze honden.

Het is dan ook wenselijk het ingenomen huidige standpunt te nuanceren, in die zin dat:

de halsband op afstand gebruikt mag worden:

- wanneer de jachtraining plaatsvindt in een risicovol veld dan wel tijdens praktijkjacht in een dergelijk risicovol veld gejaagd wordt;
- wanneer door deskundigen de uitzonderlijke situatie wordt vastgesteld en met het oog op het welzijn van de hond en de veiligheid van mens en dier inzet van dit middel geacht wordt proportioneel te zijn.

Duidelijker moet zijn dat gebruik van de halsband op afstand bij het trainen met en opleiden van honden een uitzondering is en dus niet behoort tot de standaard trainingsmethode. Deskundig gebruik staat namelijk niet toe dat een band wordt gebruikt voor gehoorzaamheid en appeloefeningen, aangezien daartoe geen noodzaak bestaat en het gewenst gedrag van de hond op andere – diervriendelijker – wijze kan worden bereikt.

J.A.M. Deckers

Langweer, 5 September 2020